

Associació Castell d'Évol

Vescomtat d'Évol.

La història del Castell d'Évol a l'encop rica, heus-la aquí resumida en alguns grans tret complexa.

El vilatge d'Évol apareix a la història oficial, la dels textos, el 957 en ocasió d'una acta de venda entre el comte de Cerdanya Sunifred i l'abadia de Ripoll que l'adquiria. Es perd de nou en la broma del passat, i només ressorgeix vers el 1163 com a possessió feudal del senyor Bernat de SO i d'Alión (o de Llo) vassall directe del vescomte de Castellbò o Castell-Lleó fins a mig segle XI (prop de l'Urgell).

A partir d'aquest antic Bernat I, dos altres Bernats se succeiran amb destins turmentats. Bernat II en conflicte amb el rei d'Aragó sostindrà els croats de Simó de Montfort per interès de revenja polític respecte al seu senyor. Es casarà amb la filla d'Arnau de So, baró del Donasà, senyor de So. L'ur fill Bernat II amb afany de concòrdia esposa la germana de Roger Bernat, comte de Foix, Esclarmunda (neboda de la gran Esclarmunda, figura càtara). Decidint-se al contrari de son pare a favor de l'heretgia, serà perseguit i condemnat. Perit cremat de viu en viu en 1258 en una plaça de Perpinyà.

Aquell mateix any se signa el tractat de Corbell, entre el rei de França, Lluís IX i el rei d'Aragó i comte de Barcelona, Jaume I, que fixarà per qualche segle els confins entre ambdós reialmes. El tractat tindrà com efecte el reforçament o la creació de fortificacions a banda i banda de la frontera nova. Aquesta voluntat de defensa decidirà el rei En Jaume a fer bastir el castell d'Évol.

Ja hi havia en la vall una antiga fortificació a pocs quilòmetres part damunt del poble, arrapada a un penya-segat que domina un torrent. Amb tot, aquest antic *oppidum* que ja era una ruïna aleshores, sembla que tan sols era un refugi en temps d'invasions, més aviat que un punt defensiu. Per la gràcia del rei d'Aragó, Guillem, per bé que fill de l'herètic Bernat de Llo, però descendent per l'àvia dels senyors de So, guardes de la vall alta de l'Auda, rebé el 1260 entre d'altres patrimonis, el vilatge d'Évol, amb incitació a Fer-hi construir un castell fortificat. El llinatge dels Senyors que se succeiran perpetuarà en terra aragonesa i mallorquina el nom de So, que substituirà el de Llo (D'Alió' del llatí 'Alio') tacat per l'heretgia.

El primer acte que menciona l'existència del castell d'Évol data del 1303. Del 1260 al 1360 és l'edat d'or del castell, que coincideix amb l'efímera durada del regne de Mallorca (1276 - 1344). Aquest castell en dependrà i els seus barons esdevinguts vescomtes (en 1337, sota Joan, fill de Bernat IV) s'il·lustraran al servei dels seus reis. El títol de vescomte, a l'època, era la distinció més gran que es podia donar als senyors rossellonesos (barons), puix que el rei es reservava exclusivament els títols de Comte de Rosselló i de Cerdanya (Giralt)

Joan de So per completar la defensa del país, farà construir el castell de la Bastida, riu avall d'Oleta, tocant de la Tet. Rèplica del bastió d'Évol, sense torre mestra (també dita 'de l'homenatge') i de dimensions més petites, la Bastida garantia la seguretat i fixava un nucli de població industriosa en l'eix de pas principal. Els vescomtes se'n feren la residència predilecte mes se n'allunyaren ràpidament per seguir la cort dels monarques d'Aragó, i després d'Espanya on es lluien ocupant alts càrrecs.

D'aquella època esmentarem el vescomte Bernat V de So (1335 - 1385) home de guerra i de lletres, diplomàtic, majordom i conseller del rei d'Aragó Pere III, del qual no subsisteix sinó una obra *Vesio* retrobada per miracle i que pren lloc en l'antologia de la literatura catalana, maridat em Elisabet de Vilaragut. El seu fill Bernat VI fou encarregat de la guarda del palau d'Avinyó pel compte del Papa benet XIII. Maridat em Blanca d'Aragall. El darrer descendent directe dels De So, Guillem II, maridat em Elionor de Sagarriga, fill de Bernat VI, maridà la seva filla Blanca al noble Pere de la Castre-Pinós que succeirà al seu sogre en. Possessió del vescomtat d'Évol en 1248 La nissaga portà per almenys un segle el nom de casa de So, bé sol, bé unit al de 'Castre-Pinós' i alguns dels membres d'aquesta stirp foren companys de Cristòfor Colom en les seues expedicions. Aquest dona a l'isle de la xocolata el nom de Pinos

El 1462 les tropes de Lluís XI envaïrem el vescomtat i saquejaren les poblacions sota la dependència d'Évol. El país patí noves agitacions a partir del 1640 sota el regnat de Lluís XIII, i en acabat de Lluís XIV, que conduïren el 1659 al

tractat del Pirineu. Aquest acord modificava la frontera per l'annexió del Rosselló, del Vallespir, del Conflent, del Capcir ide part de la Cerdanya. El vescomtat d'Évol passà del reialme d'Espanya al reialme de França. Els hereus dels De So i de Castre-Pinós, els ducs d'Híjar, grans d'Espanya, administraren de lluny estant els tres vescomtats d'Évol, d'Illa de Tet i de Canet de Rosselló sobre els quals s'estenien llurs drets, heretatge de la feudalitat.

Après de la revolució francesa, el Castell fou considerat com un, bé d'Estat, i més enllà se'l vengué en 1812, despullat de quals sevol objectes de valor (Giralt). Arribà per herència als Demur-Vassal, i fou inscrit el 5 d'Octubre de 1982 a l'inventaridelsMonumentsHistòrics. Els darrers propietaris lligats sentimentalment a aquest bé, van consentir a desgrat a vendre'l al municipi d'Oleta - Évol el 1991, per raó del cost massa gran, per persones privades, dels projectes de restauració i sobretot de les exigències de seguretat. Amb recerques històriques i publicacions, el S. Demur-Vassal havia expressat un gran afecte pel castell.

Onze anys ja han passat i les veles muralles seculars batudes pels vents i les pluges encara esperen en llur silenci i es van deteriorant pel treball del temps, dels elements, de l'oblit. L'any 2000 un gran envà ha caigut... Una esperança ? A iniciativa de l'associació Castell d'Évol - Vescomtat de So, creada el 5 de setembre de 2001, una primera reunió ha tingut lloc el 21 de març de 2002 a Évol. Hi eren presents la Casa de la vila, el Servei Departamental d'Arquitectura, un arqueòleg i l'associació.

S'han pres mesures : el comú llestarà, en una llista presentada pels Bastiments de France, un arquitecte que establirà pressupostos i un registre de venciments. La Regió, l'Estat, el Consell Generala ens han escoltat i entès, subvencions poden ésser atribuïdes. Bastarien a cobrir bona part de les despeses, però l'esmerç de llançament i d'acabament de les obres serà relativament important, d'on l'interès de la present subscripció.

La nostra associació té capacitat per a rebre, pels seus estatuts, donatius, fins els més modests, que seran certificats per un rebut, en deguda forma. Obres preliminars d'apuntament i de contenció s'hauran de fer. Nombre de pedres que provenen de parts derrocades jeuen, i els materials que manquen abunden a l'entorn. Una restauració com cal habilitaria el castell per a nombrosos projectes d'interès públic, en particular cultural, i també econòmic.

La plaça d'armes serviria per a la creació d'espectacles, com ara l'òpera *La fada* en un llibre de Jaume Massó i Torrents i musica del compositor Enric Morera el marc narratiu del qual és inspirat per les llegendes dels pastors de la vall i que se situa a Évol. El remarcable poema intitulat *Visió* del vescomte Bernat de So i de Vilaragut, i ben entès les obres del nostre cèlebre escriptor Ludovic Massé, fill del país (Évol, 1900 - Perpinyà, 1982), hi serien interpretats després que se n'hagifet l'adaptació teatral, etc..

Una vegada que s'hagi restaurat torres i muralles i que els locals de vida siguin reconstruïts, la Regió i el Departament ja rics en patrimoni, es revestirien amb el Castell d'Évol d'una peça cabdal, carregada d'Història, que realçaria encara més la bellesa de la nostra comarca. A l'empara d'aquest projecte, la nostra associació ambiciona de concórrer en l'aplicació de les competències, en la valoració de recursos humans, materials i monetaris. Tot això amb vista a permetre, mitjançant un ús i un aprenentatge comú, l'expressió dels valors autèntiques del jovent i dels conciutadans de bona voluntat. Gracies pel nostre patrimoni.

L'associació del Castell d'Évol, Vescomtat de So.

Traducio Jordi Vera

Butlleta de subscripció

Sí, subscric pel castell d'Évol

Trobareu.....adjunt.....un.....xec.....de.....Euros.....al'ordre.....de : Associació del Castell d'Évol, Vescomtat de So.

Vull que se'm mencioni a la llista de donants (passeu ratlla) Sí No

Butlleta a retallar i a enviar a Associació Castell d'Evol Carrer d'el Ploraire 2 EVOL 66360
(Conflent, Catalunya del Nord).

Tel 04 68 97 16 25